

Silvia Naydenova

(Bulgaria, Sofia, Central Library of the Bulgarian Academy of Sciences)

The Literary Heritage of the Library of the Bulgarian Exarchate in Istanbul

Abstract: The Bulgarian Exarchate in Istanbul possesses a unique abundant book collection. Regardless of the heavy losses that the collection has suffered in its long history, its research potential seems to be immense, but the lack of reference tools (inventories) has hindered its use. Today, thanks to the contemporary technological developments, we have been able to process, structure and disseminate this literary treasure.

The exhibition titled *The Literary Heritage of the Library of the Bulgarian Exarchate in Istanbul*, which opened on 20 September 2024, marked the end of the second year of research carried out by the Central Library of the Bulgarian Academy of Sciences as part of the project *Development and Promotion of Bulgarian Studies Abroad* and the end of the first year since the ratification of the agreement between the Central Library and the Bulgarian Exarchate in Istanbul for the processing of the book collection of the Library of the Bulgarian Exarchate carried out as part of the research programme for the 155th anniversary of the Bulgarian Academy of Sciences.

Силвия Найденова

(България, София, Централна библиотека на БАН)

Книжовното наследство в библиотеката на Българската екзархия в Истанбул

Българската екзархия в Истанбул притежава забележителна и богата по съдържание колекция от книги. Въпреки тежките щети, които понеся сбирката в дългогодишната си история и значимата по обем изследователска активност, потенциалът на книжната колекция изглежда все така необятен, но липсата на справочен апарат (инвентарни книги или описи) затруднява ползването ѝ. В днешните условия, благодарение на интензивното технологично развитие, ние имаме възможност да обработим, структурираме и популяризираме това книжовно богатство.

Изложбата „Книжовното наследство в библиотеката на Българската екзархия в Истанбул“, която подготвихме и открихме на 20 септември (20.09.2024 г.) финализира втората година от дейността на Централната библиотека на БАН (ЦБ-БАН) по ННП „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“ и една година от подписването на Споразумение между Централната библиотека на БАН и Българската екзархия в Истанбул за обработване на книжния фонд в библиотеката на Българската екзархия и е част от програмата по повод 155 години от създаването на БАН. Сред почетните гости на събитието бяха г-н Христо Копано – зам.-председател на Фондацията на православните църкви към Българската екзархия, г-жа Радослава Кафеджийска – съветник в Генералното консулство на Република България в Истанбул, доц. Ивайло Найденов – декан на Богословския факултет на Софийския университет, отец Иван Петков – протодякон на

Софийската митрополия, доц. Михаил Груев – директор на Държавна агенция „Архиви“, Йордан Първанов – директор на Генерална дирекция „Европейски въпроси“ в МВНР.

Присъстваха акад. Юлиан Ревалски – председател на Българската академия на науките, чл.-кор. Евдокия Пашева – зам.-председател, доц. Елка Трайкова – научен секретар на направление „Културно-историческо наследство и национална идентичност“, директорът на Научния архив на Българската академия на науките доц. Румяна Чукова и др. Сред гостите бяха видни столични интелектуалци, дипломати, журналисти, колеги.

Каталогизацията на сбирката от книги и дигитализацията на църковния архив в Българската екзархия ще бъде в помощ на съвременните и бъдещите специалисти, които ще имат необходимите условия и отправна точка, за да извършват пълноценно изследванията си. За първи път библиотечната сбирка е цялостно обработена и подредена.

Поради липса на инвентарен опис преди стартирането на проекта, не можеше да се получи точна и пълна информация за ценните издания, от които немалка част са изчезнали, вследствие „засилен изследователски и научен интерес“. По съдържание сбирката от книги е разнообразна. Естествено най-голям дял има религиозната литература – богословски и богослужебни книги – библии, евангелия, нотирани минеи, молитвеници; книги за църковната история; проповеди, поучения, слова. Броят на учебниците също е голям, тук са книгите от библиотеката на третокласното училище в Лозенград и от училището „Св. св. Кирил и Методий“ в Истанбул. Сбирката е богата на художествена литература – оригинални български и преводни произведения. Именно по този начин сме представили на 15 постера най-ценните издания в колекцията, като най-старата книга е от 1858 г.

Понастоящем книжната сбирка се съхранява в сградата на Метеха, където и ние работихме. Сградата на Метеха е срещу желязната църква „Св. Стефан“ в квартал Фенер. Строежът на метеха при храма „Свети Стефан“ е бил завършен на 23 април 1850 г. Сградата е триетажна, п-образна с 25 помещения. Изграден е от дялан камък. Най-горе на лицевата фасада стои надпис, който гласи, че е:

„Български народен имот“, построен „по времето ... султан Абдул Меджид ...и на патриарх Антим ... от всички“ и че „княз Стефан Богориди ... свято подари това място на българския народ...“.

Метехът е предназначен в него да бъдат настанявани идващите поклонници. Там са се помещавали също приют, печатница и редакциите на 20 български вестника. През 1857 г. там е било открито българското училище „Св. св. Кирил и Методий“.

Основната цел на тази изложба е да направим достойние на широката общественост тази част от писменото ни културно наследство, съхранено в чужбина.

